

İyi yetiştiricilere her zamankinden daha çok ihtiyacımız var!

İlker Ünlü@25 Şubat 2021

Köpeklerle olan ilişkimiz evcilleştirildikleri düşünülen 15 000 yıl öncesinden bu güne hiç bu kadar köklü değişime uğramamıştı. Köpeklerimizi bu yeni düzene adapte etmeye çalışırken aslında biz de modern köpekli yaşama ayak uydurmanın yollarını arıyoruz.

Köpeklerin refahının öncelik edinilmediği yüzyılların ardından sanki bir anda kendimizi köpeğimiz en sevdiğimiz kafeye alınmadığı için içerlediğimiz zamanlarda buluverdik. Köpeklerimiz kalabalıklaştıkça yalnızlaştığımız kentli yaşamlarımızın adeta duygusal dayanak noktaları, sıklıkla gün içinde dışarı çıkıp parka gitmek için nedenlerimiz ve hatta yeni insanlarla tanışabilmek için her daim geçerli bahanelerimiz görevini üstlendiler. Kırsalda sıklıkla görev süreleriyle sınırlı yaşamları artık bizler için birer aile bireyi kategorisine yükseltilmiş durumda.

Tabii ki sahipsiz köpek sayılarındaki endişe verici artış, onlarla modern anlamda değişen ilişkimizde bir şeylerin tam olarak yolunda gitmediğinin de işareti. Eskiden sokak köpeği popülasyonu yüzyıllarca sokakta doğmuş ve büyümüş köpeklerin soyunu temsil ederken bugün durum çok farklı.

Eskiden nadiren bahçeli bir evden kısa bir kaçamak için firar etmiş bir Alman Çoban Köpeğinin etkilerini mahalle arasındaki popülasyonda görmek mümkündü. Ya da kırsalda belirli tip çoban ya da av köpeklerinin; ancak günümüz sahipsiz köpek popülasyonu demek büyük ölçüde nerdeyse yer yer endemik denebilecek popülasyonların hızla modern ırklarla melezlenmesi demek. Bu nedenle sokaklarda karşılaştığımız ya da hayvan barınaklarını ziyaret ettiğimizde gözlemlediğimiz köpekler dikkat çekici bir şekilde modern safkan ırklarla yakın gen alış verişi taşıyorlar.

Artan sahihsiz köpek yığınlarının bizlerde yarattığı duygusal tepkinin, sorunun asıl nedeni ve sonucu olarak safkan köpek yetiştiricileri hedef gösterilmeye başlaması endişe verici. Hatta ne kadar ekstrem gibi görünse de volümü gitgide artan sayıda bir *fısıltı*, köpek üretiminin tamamen yasaklanması gerektiğini tabana yaymaya çalışıyor.

Barınak Deneyimi

Barınaklarda herhangi bir köpekle göz göze geldiğinizde bu yaşamı hiç bir canlının hakketmediğini düşünmek kadar buna ne pahasına olursa olsun keskin yaptırımlarla son verilmesi gerektiğini dillendirmek de doğal gelebilir. Ancak sokak çocuklarının sayısını sıfıra indirmek

için herkesi ve herşeyi kapsayacak bir uygulama yerine belirli temel tedbirler alındıktan sonra vaka vaka üzerinden çalışmaktan geçer. Bu nedenle duygularımızın resmin bütününe görmemize engel olmaması, akli selim kararlar alınmasında büyük önem taşıdığı kanaatindeyim. Bu problemi sonlandırmak için kimlerin çocuk yapacağına karar veren bir kanun düşünülemezken kimlerin kısırlaştırılmamış bir köpek sahibi olabileceği hükmünü vermek insanın köpekle olan geçmişini anlamamak demek.

PETA

PETA, 1980'de Ingrid Newkirk ve Alex Pacheco tarafından kurulmuş bir hayvan hakları hareketi. Günümüzde dünya çapında destekçisi ve dolayısıyla maddi etkisi olan bir organizasyon. Hayvanların insan yararına kullanılmasının sonlandırılması odaklı çalışmalar üreten PETA, sadece laboratuvarlar ve mezbahalarda değil hayvanat bahçelerinden genel çiftliklere, hayvanlara yapılan her türlü eziyete dikkat çekerek büyük destek topluyorlar. Öte yandan, bu organizasyon hayvanların insanlar için her türlü amaçla kullanılmasına da karşılar.

Yani et, yumurta, yün üretimi bir yana pet olarak bakılmaları bile onlar için hayvanların insana esareti anlamına geliyor.

PETA karşıtları böyle giderse dünya çapında hayvan koruma yasaları dahilinde daha fazla ekstrem PETA politikalarının yaygınlaşacağından endişeliler. Safkan köpek üretimi de PETA'nın hedef aldığı ve sonlandırılması gereken bir aktivite. Yukarıda bahsettiğim fısıltılar işte bu organizasyonun dünya çapında hayvan koruma derneklerine sızan etkisinden kaynaklanıyor.

Safkan Köpek Yetiştirme Pratiği

Safkan köpek ırkı kavramı 19. yüzyılda doğmuş olsa da belirli tip ve görevlerde tanımlanabilir köpek popülasyonlarının varlığı insanlık tarihi kadar eski. Yüzyıllardır insanlar köpeklerin burnundan, süratinden, çekme gücünden, koruma güdüsünden ve dostluğundan faydalanıyorlar. 19. yüzyılda olan, sadece tarihsel olarak bizlere eşlik etmiş her bir popülasyonun davranışsal ve fiziksel tanımını yapıp bir ırk standardı yazmak ve üretimleri bu kriterlerde organize etmek. Bu süreçten habersiz olanlar köpek üretimini pazarlanabilir bir üründen öte görmeyebilirler; ancak köpekler bunun çok daha ötesindedir.

İster safkan isterse de melez olsunlar köpeklerin hepsi bir önceki nesillerin genetik huy ve fiziksel özelliklerini taşıyorlar. Yani mahallenizde çocuklara gıkını çıkartmayıp gece apartman otoparkında arabalarınızı

koruyan köpek aslında nesiller boyu çok fazla ayak altında dolaşmadan bölgesi dahilinde yaşamış, orayı diğer sokak köpeklerine karşı korumuş orta derecede bölgesel koruma güdüsüne sahip köpekler. Nesiller boyunca göze batacak kadar saldırganlık gösterenler, tüm gece fazlasıyla havlayanlar, çoluk çocuğa tehdit oluşturanlar belediye ya da mahalle esnafı tarafından yok edilmişler. Bu nedenle bugün güvenle sahiplendiğimiz mahalle köpeklerine sahibiz. Kısaca farkında değilken bile köpeklerin genetik potansiyelini biçimlendirmeye devam ediyoruz.

Safkan köpek yetiştiricileri bunu seçere sistemine bağlı olarak yapıyorlar. Damızlıklarını nedensiz saldırganlık, stresle başa çıkabilme ve sakinliğini koruma, insana doğal yakınlık ya da koruma amaçlı bir ırk ise yabancıya karşı şüphe gibi davranış kalıplarına göre seçerken bunun belirli bir ırksal dış görünümü dahilinde tutuyorlar.

Yani Kangal'ın Kangal olması için sürüyle bağ kurması, tanımadığı kişi ve canlıları sürüden uzak tutma güdüsüne sahip olması, özellikle de baş düşman kurtla fiziksel mücadeleden kaçmaması gerekiyor. Bunları yaparken bozkırın rengine kamufle olan boz rengi ve kara maskesi ve ekstrem hava şartlarına uyum sağlayan orta boy çift katmanlı kürkü olması gerekiyor. Bunların her birinin eksikliği görevini yerine getirmede onun için bir engel. Bu nedenle ırk standardı bunları ve diğer başka ayrıntıları içerirken üretimlerin hangi prensiplerle yapılacağına rehberlik ediyor.

En basit haliyle yukarda açıklamaya çalıştığım bu süreci nesiller boyu devam ettiren bir yetiştiricinin modern köpek problemlerinin en belirgin nedenlerinden bir olarak lanse edilmesi gerçeklerin bütünüyle görünmemesinden kaynaklanıyor.

Merdiven altı üretim Kinoloji değildir!

Öte yandan safkan köpek üretimi herkes tarafından yüksek standartlarda mı yapılıyor? Hayır! Doğru yetiştiricinin idealde bir dernek çatısı altında, bilimsel seçere sistemi dahilinde yetiştirme yapması gerekiyor.

Damızlıkların, temsil ettiği ırkın idealine en yakın fiziksel ve davranışsal özellikleri taşıdığını, üstelik potansiyel genetik sağlığının testlerle kontrol altında tutulduğu bir yetiştirme programının yürütülmesi gerek.

Doğan yavruların yaşam tarzları ve karakterlerine göre ömürlük yuvalarına sahiplendirilmesi de bir sonraki ve kanımca en önemli aşama.

İşler genellikle de burada yoldan çıkmaya başlıyor.

- *Sahipsiz köpeklerin sayısının artmasındaki en büyük etmen maddi kazanç amaçlı büyük miktarlarda ve kötü koşullarda üretim yapan merdiven altı üreticilerin piyasaya kaldırdığından fazla yavru pompalamasından kaynaklanmakta. Yavru alıcıları, ırkın yaşam tarzı ve karakterine uygun şekilde dikkatle seçilmeyip bir de kusurlu huya sahip köpekleri rastgele satışa sunduklarında gün be gün daha fazla köpek sahipleriyle uyum içinde yaşayamadıkları için ya sokağa bırakılıyorlar ya da barınaklara terk ediliyorlar.*

Gerçek yetiştiriciler köpeklerini maddi kaynak olarak görmezler. Hemen hepsinin kendilerini geçindirdikleri başka meslekleri vardır. Köpek üretimine o ırka olan sevgileri ve koruma çabalarının bir parçası olmak için girerler. İstisnasız hepsi yılda belki aldıkları bir batım için yarışmalar, genetik testler, kaliteli

damızlıkların temini, beslenme ve veteriner masrafları söz konusu olduğunda çok daha fazla para harcarlar.

Bir çözüm mümkün mü?

Yeni çıkacak kanuna göre belediyeler sahipsiz hayvanların bakım ve kontrolünden daha fazla sorumlu olacaklar gibi görünüyor. Barınak çalışanları artık ne yaptığını bilen, köpeği tanıyan **sertifikalı** kişiler

olacağını duymak sevindirici olduğu kadar umut da verici. Bunu belediyeler dahilinde

Bu şekilde sahihsiz bulunan köpeklerin mikroçiplerinden sahiplerinin bulunması mümkün olabilir. Mikroçip numarasıyla her köpek sahibine **zimm**etlendiğinde köpeğin davranış sorumluluğu da ona bırakılmış olur. Bu, yurtdışındaki pek çok örneğiyle hesap sorulabilir bir sistemin yaratılmasında uygulanabilirliği kanıtlanmış bir yöntemdir.

Kısaca herşey, güvenilir olarak takip edilebilirliği mümkün bir sistem üzerinden tamamen olmasa bile büyük ölçüde *yürütülebilir; denetlenebilir ve gelişime açık olur.*

İşlerin artık eskisi gibi gitmediği açık. Köpekleri toplu olarak yok ederek, barınaklara kapatarak ya da ormanlık alanlara boca ederek bu sorun ortadan kalkmayacak. Özellikle de safkan ırkların ya da melezlerinin barınaklardaki sayılarının artışı söz konusu olduğunda **işini doğru yapan yetiştiricilere** ve bilimsel **kinolojik** bir yaklaşıma her zamankinden çok daha fazla ihtiyacımız var.

